

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ประชาชนบ้านแม่สะลาบในพื้นที่หมู่ 7 ตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 271 ครัวเรือน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยสุ่มจากครัวเรือนที่มีบุตรอยู่ในวัยเรียน ตามตารางสำเร็จรูปของ Darwin Hendel ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 158 ครัวเรือนจากกลุ่มประชากรทั้งหมด ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาขนาดตัวอย่างเพิ่มจำนวน 160 ครัวเรือน

3.2 ข้อมูล และแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตำแหน่งในชุมชน การถือครองที่ดิน ข้อมูลการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดสภาพแวดล้อม สถานที่สาธารณะในเขตบ้านของตนเอง ความสะอาดของสองฝั่งลำน้ำ ความสะอาดของแม่น้ำ (ไม่ระบายน้ำเสียลงแม่น้ำ ขยะและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงสู่ลำน้ำ ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศแม่น้ำ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำ ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานและความคิดเห็นเสนอแนะ

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เป็นข้อมูลเกี่ยวข้องกับเรื่องศึกษา จากการศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการ วารสาร บทความ อินเทอร์เน็ต (Internet)

- ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา
- ข้อมูลประชากรในชุมชน
- ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- ข้อมูลโครงการต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ แบบสอบถามสำหรับประชาชนผู้อยู่อาศัยบริเวณสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ ตำบลชมพู อำเภอสарภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษารายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตำแหน่งในชุมชน การถือครองที่ดิน เป็นลักษณะคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำ เป็นคำถามลักษณะให้ทำเครื่องหมายถูกผิด ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำ ได้แก่ มีส่วนร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา มีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการและแผนงานและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล โดยใช้คำถามแบบมาตรวัดแบบ Likert Scale ซึ่งจะแบ่งลำดับความคิดเห็น ออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ เทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตำแหน่งในชุมชน การถือครองที่ดิน ปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดสภาพแวดล้อม ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำ การมีส่วนร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการและแผนงาน และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล

2) ใช้สถิติการทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับหลายกลุ่มตัวอย่างและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยทางสังคม ด้านเพศ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ วิเคราะห์โดยค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (Analysis of Variance : ANOVA) สำหรับการหาความแตกต่างของอายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตำแหน่งในชุมชน การถือครองที่ดิน ปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดสภาพแวดล้อม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ ทั้งในขั้นตอนของการร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการและแผนงาน และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมิน

3) เกณฑ์ในการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม สองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เกณฑ์การประเมินของ Likert Scale (อ้างใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2545) ซึ่งแบ่งเกณฑ์ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	การมีส่วนร่วม
4.21 - 5.00	ระดับมากที่สุด
3.41 - 4.20	ระดับมาก
2.61 - 3.40	ระดับปานกลาง
1.81 - 2.60	ระดับน้อย
1.00 - 1.80	ระดับน้อยที่สุด

3.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา

